

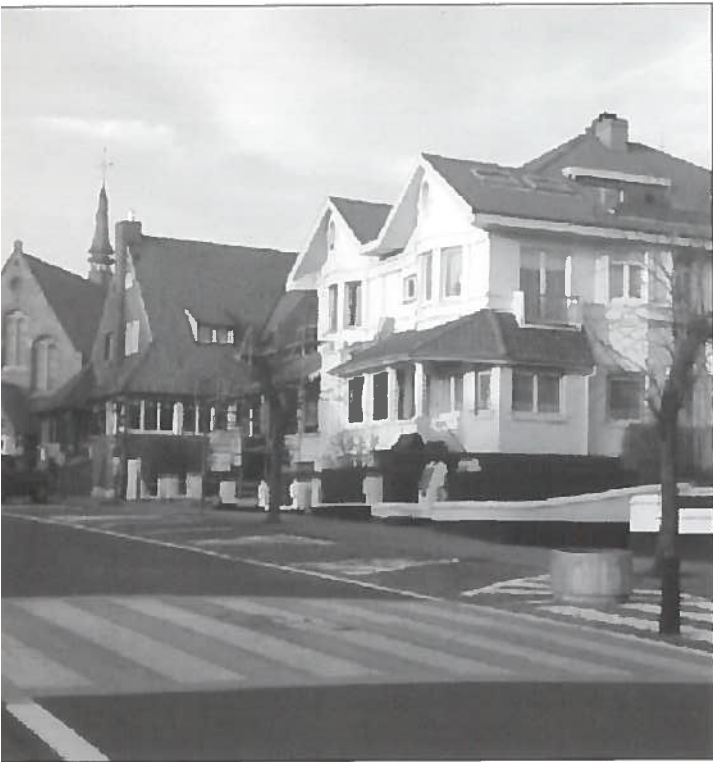
Dubbele villa 'La Bella - La Nuova'

van Paul Cauchie

Charlotte Cambier

2014-2015, 3Ba IR-Arch

Architectural and construction history, Prof. Inge Bertels, ass. Marianne de Fossé

Inhoudstabel

Paul Cauchie

Paul Cauchie's architectuuroeuvre

Een unieke combinatie: sgraffito en architectuur

La Bella en La Nuova

Bouwaanvraag en plannen

Gevelaanzichten

La Bella en La Nuova voltooid

Ansichtkaarten

Verschillende eigenaars, verschillende aanpassingen

Gebruiksgeschiedenis

Exterieur

Interieur

Besluit

Bijlage 3

1. Bouwaanvraag dubbelvilla La Bella en La Nuova
2. Grondplannen dubbelvilla La Bella en La Nuova
3. Aanzichten dubbelvilla La Bella en La Nuova
4. Sgraffiti van de villa te Duinbergen

Het is begonnen bij de zoektocht naar architectenwoningen in de gemeente waar ik zelf woon, Knokke-Heist, via de online databank van beschermd onroerend erfgoed in Vlaanderen. De dubbele villa 'La Bella - La Nuova' ligt te Duinbergen, Duinbergenlaan 72-74. Deze is ontworpen door de Brusselse architect Paul Cauchie. Paul Cauchie heeft slechts 4 woningen gebouwd¹, waaronder zijn vakantiewoning aan de kust. Hij is dan ook eerder bekend als sgraffitkunstenaar dan als architect. Het is dus wetenswaardig hoe hij sgraffiti geïntegreerd heeft in zijn architecturale bouwwerken.

Het interessante aan zijn woning in Duinbergen is dat er vandaag de dag geen sgraffiti te zien is van buitenaf. Het is een immens verschil met zijn (meer befaamde) woning in Etterbeek. Men kan zich afvragen wat de reden hiervan is. Was deze vakantiewoning vroeger ook zo'n uithangbord voor zijn werk of was het vanaf het begin al eerder neutraal? Of konden de volgende bewoners deze kunstvorm niet appreciëren?

De plannen en aanzichten in blauwdruk zijn nog volledig bewaard, samen met de bouwaanvraag, in het stadsarchief van Knokke-Heist. Daarnaast zijn er oude postkaarten waarop de woning te zien is beschikbaar in het archief van Sincfala, Museum van de Zwinstreek, ook te Knokke-Heist. De originele schetsen van de sgraffititekeningen op de woning te Duinbergen liggen in het Archives d'Architecture Moderne te Brussel. Daarnaast was er ook als waardevolle bron het artikel Paul Cauchie's vakantiewoning La Bella en La Nuova in Duinbergen, uit het tijdschrift M&L van de auteurs Metdepenninghen Catheline en Arijs Hilke, ter beschikking.

Figuur 1:
Paul Cauchie, *Suzanne Cauchie (dochter) in Duinbergen*, olie op doek, 70 x 117 cm., Lannoy D., Devinck F. en Thomas T., *Van het atelier naar de kust, Knocke & Heyst 1880-1940*, Oostkamp, Stichting Kunstboek, 2012, p. 63.

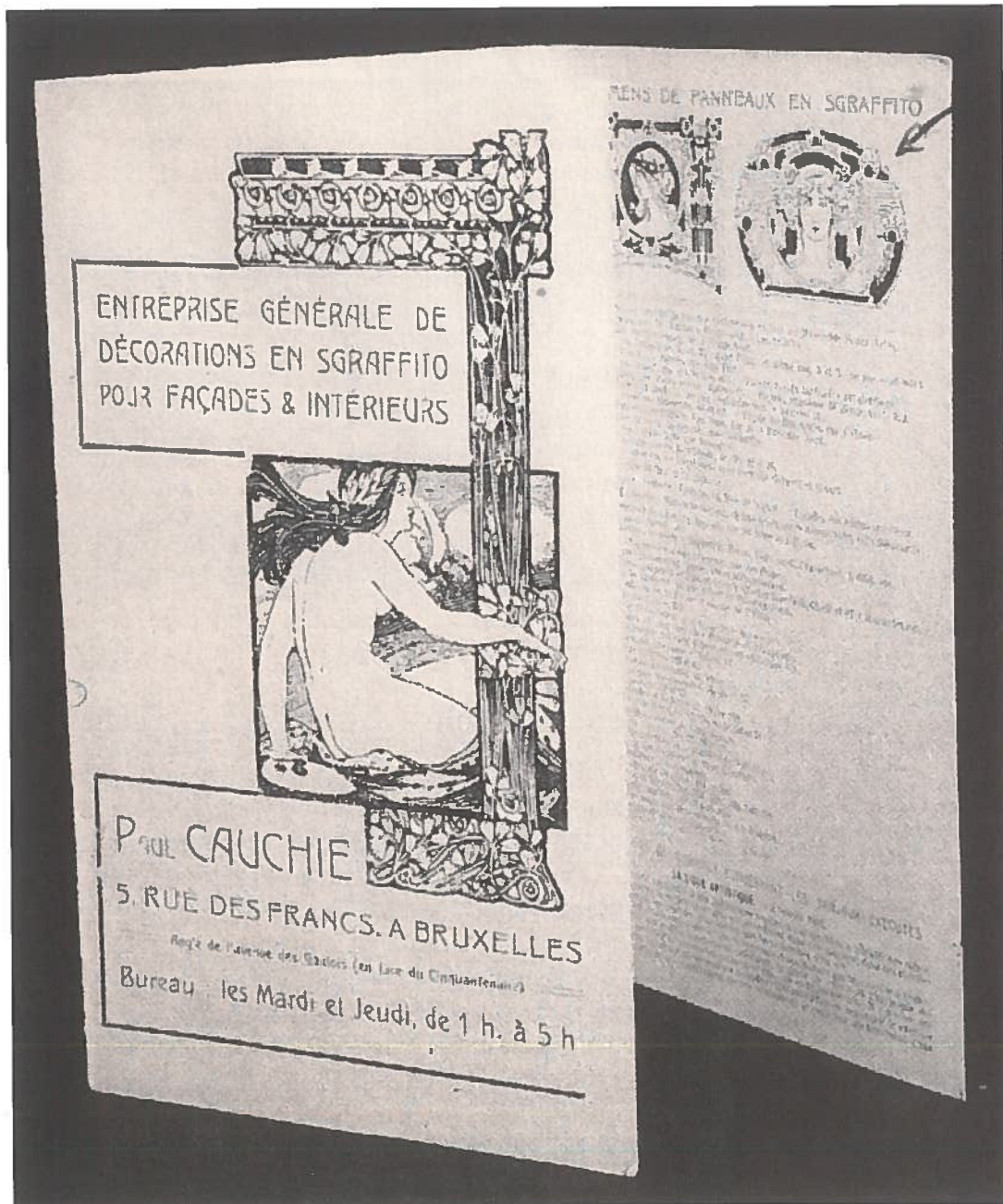
Ik heb de eigenaars van beide villa's gecontacteerd met de vraag om een kijkje binnenin te nemen. Van één eigenaar kreeg ik een positief antwoord. Hierbij bedank ik Victor Casier dan ook voor zijn gastvrijheid. Hij is een eigenaar met een toekomstvisie voor het huis en wil het verder renoveren met respect voor het erfgoed. De andere eigenaar liet mij via een bewoner weten zijn woning liever niet te tonen.

Paul Cauchie

Paul Cauchie is geboren in 1875 te Ath. Hij studeerde aan de Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen waar hij onder andere de cursus 'Teekening der bouworden, lijnstwerken, enz.' kreeg van Leonard Blomme. Er wordt vermoed dat deze cursus Cauchie's interesse voor architectuur heeft aangewakkerd, in het bijzonder de architecturale details en ornamenten. Na zijn verhuis naar de Brusselse rand studeerde Cauchie verder aan de Academie voor Schone Kunsten in Brussel en specialiseerde zich in schilderkunst, decoratiekunst en sgraffitotechniek.² Hij werd dus vooral gevormd als tekenaar eerder dan architect (Figuur 1). Dit is ook te merken door het feit dat hij in zijn ganse carrière slechts vier woningen heeft gebouwd.

Paul Cauchie had zijn eigen bedrijf *'Entreprise générale de décorations en sgraffito pour façades & intérieurs Paul Cauchie'* (Figuur 2) met enkele werknemers. Bekend voor geveldecoraties en sgraffitotechnieken, was het hun doel het redelijk recente sgraffito aan de man te brengen. Het nieuwe aspect gebruikten ze om te verkopen (immers was de art-nouveaudecoratie in 1900 niet meer zo nieuw en al in serieproductie). Andere argumenten waren onder andere dat sgraffito zeer snel wordt uitgevoerd, decoratie en ruwbouw tegelijkertijd klaar zijn doordat het rechtstreeks op het metselwerk wordt uitgevoerd, ieder kunstwerk op maat wordt gemaakt voor elke gevel en natuurlijk de lagere prijzen die de concurrentie uitsluit.³ Cauchie tekende sgraffiti voor niet minder dan 625 gebouwen.⁴

Figuur 2:
Entreprise générale de décorations en sgraffito pour façades & intérieurs Paul Cauchie, publiciteitsfolder.
 Vandebreden J., *Van een stille dood gered*, in *M&L. Monumenten, Landschappen en Archeologie*, jg. 8, nr. 5, 1989, p. 15.

Paul Cauchie's architectuuroeuvre

In 1905 huwde Paul Cauchie met Caroline Voet. Ze bouwden een woning voor henzelf in de Frankenstraat in Etterbeek. Goed zichtbaar vanuit de nabijgelegen straten en het Jubelpark, maakte Cauchie van deze gelegenheid gebruik om van de gevel een uithangbord te maken voor zijn kunststijl en zijn bedrijf.⁵ Ook het interieur decoreerden ze volledig zelf.⁶

*Figuur 3:
Het Cauchiehuis in de Frankenstraat, Etterbeek.
Foto door Geert Schotanus, 11 mei 2010.*

Zijn tweede bouwwerk was een rijhuis in de Jachtlaan, eveneens te Etterbeek. Cauchie ontwierp deze woning in 1910. Net zoals zijn eerste woning werd alle aandacht gericht op de gevel. Dit rijhuis werd verhuurd. Het is beschermd sinds 1995.

Het derde ontwerp was de dubbele villa La Bella en La Nuova in 1914, die Cauchie gebruikte als vakantiewoning. Deze woning wordt verder uitgebreid besproken.

Het laatste ontwerp was het huis Scoriels in de Terkamerenstraat 177 te Sint-Pieters-Woluwe. Het werd gebouwd in 1926. Het huis is modernistisch en past niet in het rijtje van de ontwerpen van Cauchie van voor de Eerste Wereldoorlog. De voorgevel bevat nog één sgraffito. Dit is waarschijnlijk een van de laatste sgraffiti die in Brussel werden gemaakt. Het huis is niet beschermd.⁷

Paul Cauchie overleed in 1952 te Etterbeek.

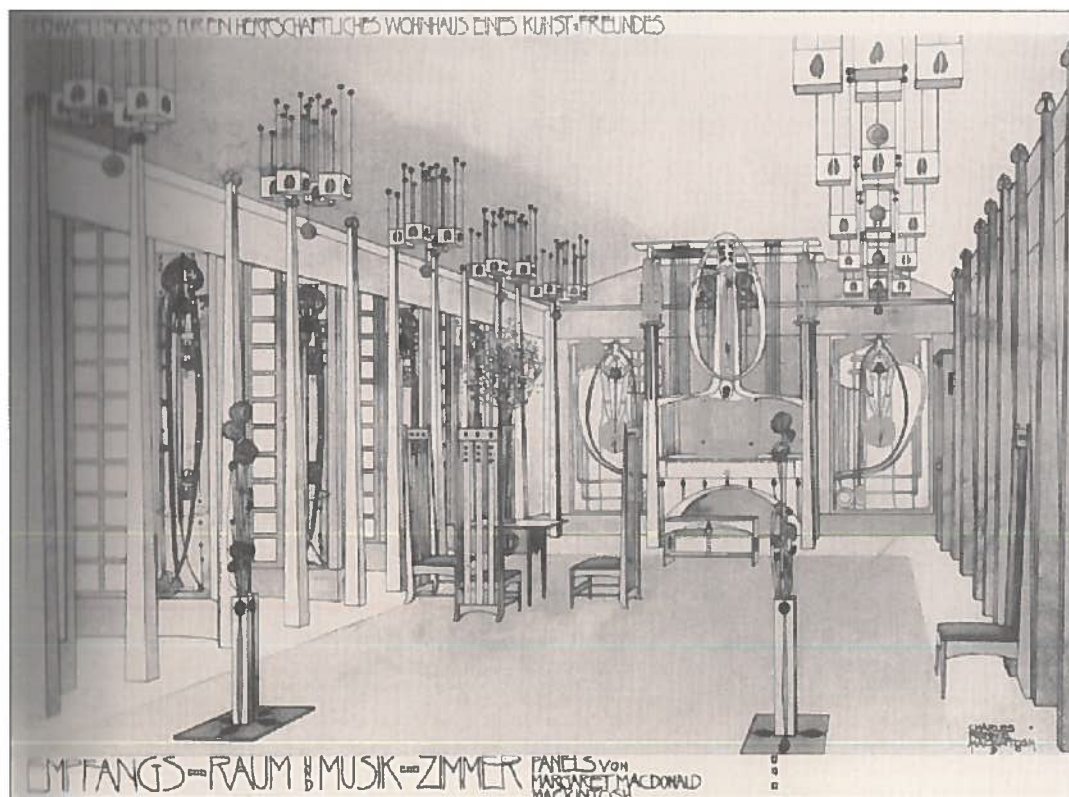
Een unieke combinatie: sgraffito en architectuur

Sgraffito (Italiaans: sgraffiare (“krassen”)) is een techniek waarbij een tekening gekrast wordt in een pleisterlaag of in een verse cementlaag zodat de laag eronder, meestal gekleurde mortel, zichtbaar wordt. Vooral in de tijd van de art nouveau was dit een gangbare manier van muurdecoratie. Toen werden er meestal vrouwen, bloemen en fruit weergegeven. De moeilijkheid bij deze kunstvorm is dat men het procedé moet toepassen wanneer de mortel nog vochtig is en de kunstenaar dus maar een beperkte tijdspanne heeft.⁸ Sgraffito treft men zelden aan in woningen. Daarentegen is sgraffito, vooral in Brussel, veel terug te vinden als versiering op huizen.⁹ Van Cauchie zelf zijn er geen teksten teruggevonden over zijn techniek voor het sgraffito.¹⁰

Paul Cauchie was een artiest met veelzijdige talenten. Hij was schilder, binnenhuisarchitect, architect, graficus, sgraffitokunstenaar, ontwerper van stoffen, meubels en brandglasramen.¹¹ Zijn hoofdactiviteiten waren schilderen en sgraffito. Hierdoor waren zijn bouwwerken niet enkel architecturaal, het waren totaal kunstwerken. Hij ontwierp dus niet enkel het exterieur maar ook het interieur.

Doordat Paul Cauchie zich meer bezighield met sgraffiti dan met architectuur, werd zijn architectuur logischerwijze beïnvloed door de sgraffiti. Hij maakte plaats op de gevels voor zijn sgraffiti. Zo creëerde hij een eigen architecturale stijl met florale motieven. Doordat hij panelen nodig had voor de sgraffitiwerken, werd de tektonische waarde van de gevel wat gewaagd. Maar de sgraffitowerken gaven de gevels wel een modieus aanzicht.

Zonder twijfel was Charles Rennie Mackintosh¹² een grote inspiratiebron voor hem (Figuur 4). Hij adapterde zijn stijl door een spel van geometrische vormen te gebruiken en dezelfde motieven telkens te herhalen.¹³

*Figuur 4:
Charles Rennie
Mackintosh,
ontvangstzaal van
een kunstliefhebber,
1901,
presentatietekening.
Taschen L.,
Moderne
Architectuur A-Z,
deel 1, Keulen,
Taschen.*

Toch is Cauchie's stijl niet te bestempelen. Er is geen andere architect gekend die dermate sgraffiti gebruikte in zijn werken. Het dichtst leunt hij aan bij de art nouveau en de art deco door de florale motieven in zijn sgraffiti en door de geometrische vormen in zijn architectuur. Ook de ijzeren elementen en de grotere ramen tonen aan dat hij enigszins beïnvloed werd door de art nouveau. Hij was in die tijd (rond 1900) dan ook omringd door deze twee stijlen in Brussel.

La Bella en La Nuova

Zoals eerder vermeld, heeft Paul Cauchie slechts vier gebouwen neergezet, waarvan een vakantiewoning voor hem en zijn familie aan de kust in Duinbergen. Deze woning is een dubbele villa aan de Duinbergenlaan 72-74. Ze is qua omvang groter dan zijn eerdere woningen. Dit is te danken aan het succes dat Cauchie en zijn vrouw kenden in de kunstwereld en dus een groter kapitaal bezaten dan voordien.¹⁴

Bouwaanvraag en plannen

De bouwaanvraag werd ingediend op 18 oktober 1913 en ondertekend op 28 november 1913 door het College van burgemeester (Robert de Gheldere) en schepenen van Heyst-sur-mer. In 1913 heette de Duinbergenlaan nog *'Avenue du Roi'*. De plannen, ingediend met de bouwaanvraag, bevatten de handtekeningen van zowel Paul Cauchie als Edouard Frankinet¹⁵. Onder de naam van Cauchie staat er *'architecte propriétaire'*, onder de naam van Frankinet staat er enkel *'architecte'*.¹⁶ Behalve dat Frankinet heeft meegeholpen om de plannen te realiseren, is het niet duidelijk in hoeverre hij betrokken was bij het ontwerp van de woning.

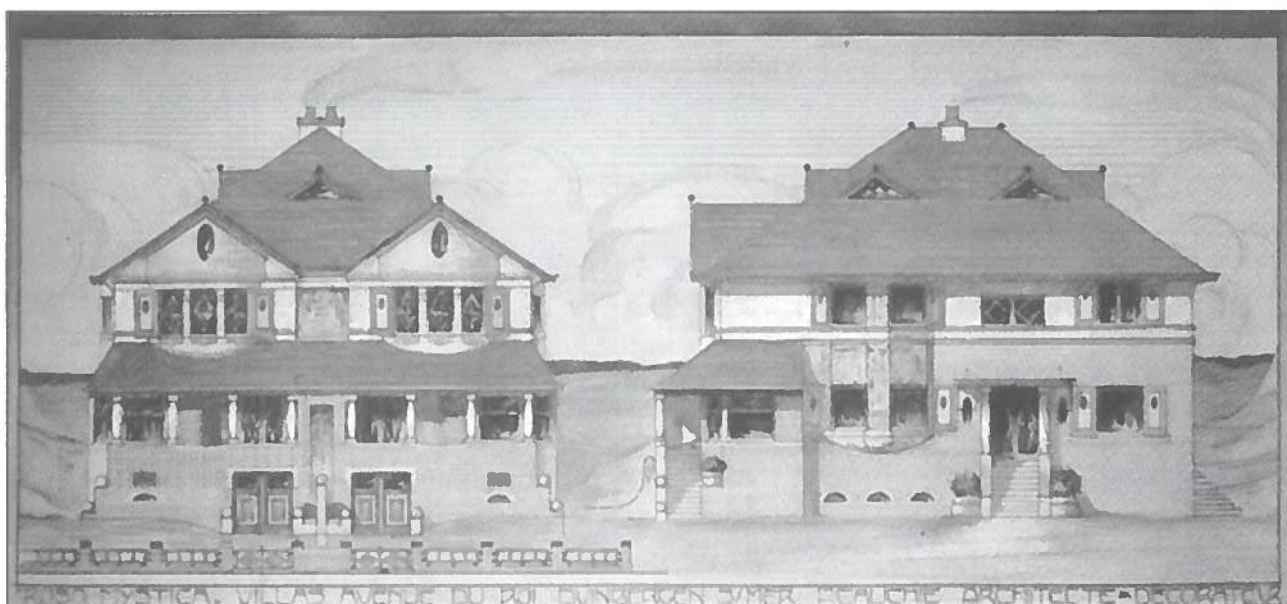
Gevelaanzichten

Naast de gevelaanzichten op de plannen (blauwdruk), zijn ook gekleurde gevelplannen getekend (Figuur 5). Waarschijnlijk is deze gekleurde versie getekend wanneer de plannen nog niet af waren aangezien de schoorsteen op deze afbeelding niet getekend is waar hij werkelijk gebouwd is. De schoorsteen is wel juist getekend op de blauwdrukaanzichten. Verder zijn er amper verschillen op te merken tussen beide. Op deze geveltekeningen wordt de woning *'Rosa Mystica'* genoemd, wat de eerste naam was van Cauchie's vakantiehuis. De originele geveltekeningen zijn in privébezit.

Waarschijnlijk heeft Cauchie deze geveltekeningen gemaakt om zijn kleurgebruik uit te tekenen, aangezien dit niet mogelijk is op blauwdrukken. Ook naar onderzoek toe dezer dagen is deze tekening van belang doordat men in die tijd enkel zwart-wit foto's kon maken. Hierdoor heeft men toch een beeld van het kleurgebruik op de gevel. Cauchie werkte dikwijls met verschillende kleuren. Daarbij is ook materialisatie van deze tekeningen af te lezen. Er is te zien dat Cauchie wilde werken met gele baksteen en rode dakpannen.

De gevels van de dubbele villa zijn van een andere orde dan die van zijn twee eerdere woningen in Etterbeek. Ze hebben een meer sobere stijl. In dit gebouw komt meer de geometrie naar voor en is er meer interessants te zien dan enkel en alleen de voorgevel. Proportioneel gezien is er weinig sgraffiti aanwezig op de gevels voor Cauchie's doen. Deze gevels gebruikte hij niet als uitgangsbord voor zijn werk. Dit is te verklaren door het feit dat deze woning zijn vakantiewoning was en niet zijn werkatelier. Ook is dit een vrijstaande villa (toen zelfs nog in open duinvlakte) en geen rijhuis waardoor hij nu vier gevels had om zijn werk op tentoon te stellen in plaats van een gevel.

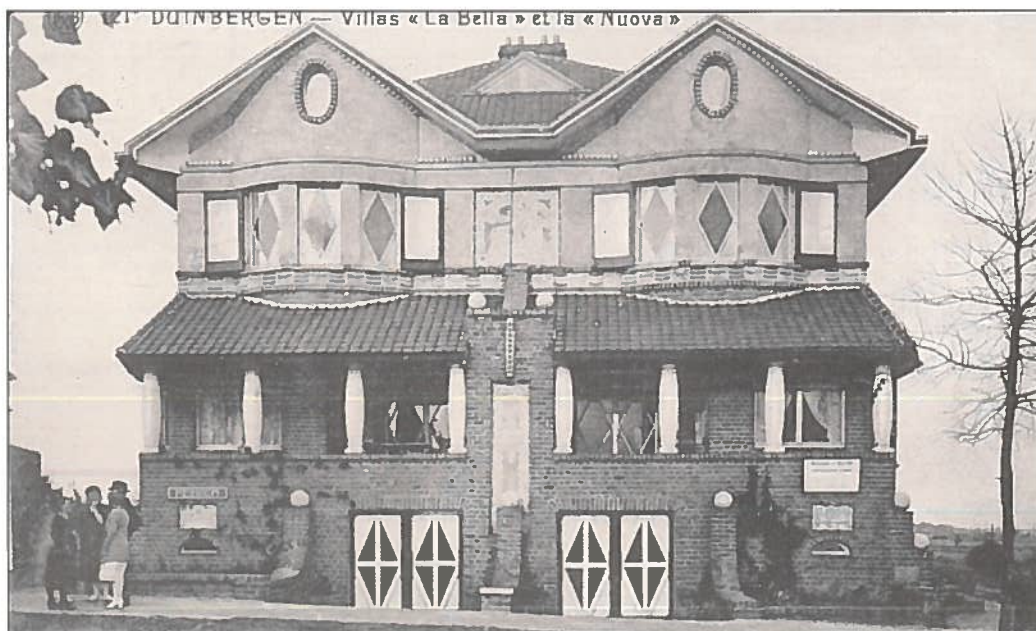

Figuur 5:
Geveltekening van de villa Rosa Mystica door Paul Cauchie, gouache, 19,2 x 41,5 cm. Lannoy D., Devinck F. en Thomas T., Van het atelier naar de kust, Knocke & Heyst, 1880-1940, Oostkamp, Stichting Kunstboek, 2012, p. 61.

La Bella en La Nuova voltooid

Het is niet duidelijk wanneer de woning gebouwd is. Het kan opgetrokken zijn tussen 1914 (signering van de plannen en tekeningen) en 1919 (registratie in het kadaster). Het is dus de vraag of het huis gebouwd is net voor WOI of net erna. Indien het ervoor gebouwd is, heeft de familie Cauchie in het begin niet lang van het vakantiehuis kunnen genieten aangezien ze moesten vluchten naar Engeland en later naar Den Haag.¹⁷

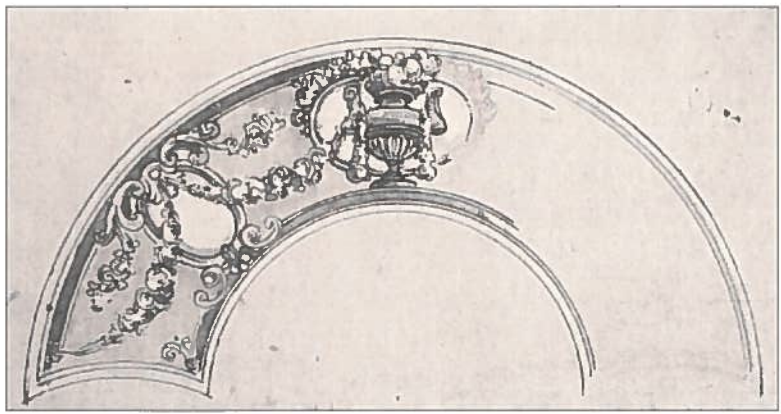
De villa's waren identiek aan elkaar, buiten het feit dat ze het spiegelbeeld van elkaar zijn. Ook in zijn sgraffitowerken spiegelde Cauchie veel. Bij symmetrische ontwerpen tekende hij soms maar

Figuur 6: Ansichtkaart. Verzameling Sincfala, Museum van de Zwinstreek.

de helft van het motief, die hij dan spiegelde bij de uitvoering (figuur 7).¹⁸

De villa's zijn vervaardigd uit gele baksteen en hebben drie bouwlagen. Het meest opvallende aan het exterieur van de villa's zijn de elegante zuilen op het gelijkvloers. Ze vallen meer op op de ansichtkaart (Figuur 6) dan op de geveltekeningen (Figuur 5). Deze ondersteunen de overkapping van de terrassen aan de voorgevel. De terrassen geven uit op de hoofdtoegangen van de villa's en zijn dus tegelijkertijd de inkomportalen. Er zijn ook secundaire ingangen aan de zijkanten van het gebouw met elk maar twee zuilen. Verder kan men zien dat het gebouw een opeenstapeling is van geometrische vormen: de ovalen raamopeningen, de driehoekige dakafwerking, de ruiten op de ramen en op de garagedeuren, de bollen onder de overkragende kroonlijst, het lessenaarsdak op het gelijkvloers, ... Oorspronkelijk waren het kleurrijke gevels door blauwe accenten (op de garagedeuren, tuinhekkens, kroonlijsten) en door de sgraffitopanelen (zie bijlage). Ook de twee vierkante vlakken tussen de twee villa's springen in het oog. Deze zijn voorbehouden voor de sgraffitokunstwerken van Cauchie. In de inkomportalen en op de zijgevels zijn er ook sgraffitopanelen te vinden. Deze tekeningen zijn echter allemaal anders uitgevoerd dan het oorspronkelijke ontwerp. Het kleurenpalet bestond uit paarse en groene tinten. De sgraffiti lijkt naorlogs, te oordelen aan de mutsen van de vrouwen.¹⁹

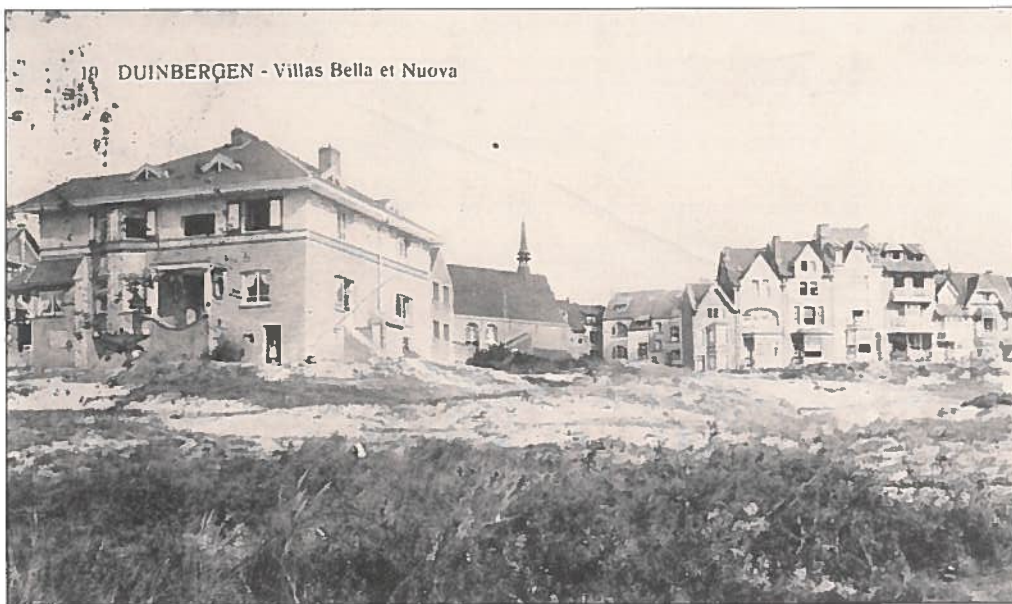
Figuur 7:
Ontwerptekening van een sgraffito.
Metdepenninghen C. en Arijs H., Een levensschets van Paul Cauchie,
art-nouveaunkunstenaar en kunstschilder, in : M&L., Monumenten,
Landschappen en Archeologie, jg. 31, nr. 5, 2012, p. 9.

Figuur 8:
Ansichtkaart met
Bella Nuova,
privéverzameling.

Op figuur 6 zien we het huis in onafgewerkte staat. De tuinmuur staat er nog niet, terwijl deze wel op de aanzichten (figuur 8) te zien is. De tuin is in feite een groot duinbergenlandschap rondom en achter het huis. Op figuur 8 staan de tuinhekkens er wel, waardoor aangenomen wordt dat Figuur 8 recenter is dan Figuur 6. De exacte data van deze ansichtkaarten is echter niet gekend. Op de ansichtkaarten staat nu duidelijk de naam 'La Bella et La Nuova', en niet meer 'Rosa Mystica'. Er zijn verschillen op te merken tussen de gekleurde aanzichten en de foto op Figuur 8. Zo is het protaal aan de zijgevels van de villa's anders uitgewerkt dan voordien getekend was.

*Figuur 9:
Ansichtkaart
Verzameling Sincfala,
Museum van de
Zwinstreek.*

Op de achterkant van de ansichtkaart (Figuur 9) staat er de datum '18 juli 1930' genoteerd. Deze dateert dus van het interbellum. Tijdens de oorlog heeft de villa blijkbaar geen verandering ondergaan. Hierdoor lijkt het eerder alsof de villa's na de oorlog gebouwd zijn.

Verschillende eigenaars, verschillende aanpassingen

*Figuur 10:
Villa's La Bella en
Maple Leaf.
Eigen foto, 15 april
2015.*

Gebruiksgeschiedenis

De villa met nummer 72 (rechts op de foto) is de vakantiewoning van de familie Cauchie. Nummer 74 (links op Figuur 10) werd eerst uitgebaat als pension en later verkocht. Tijdens WOII werd nummer 72 zwaar beschadigd waardoor ze ook deze villa verkochten. In de jaren 1960 of 1970 werd nummer 74 een restaurant-pension genaamd "*Les Pengouins*".²⁰ Heden wordt nr. 74 bewoond als woning en onderverhuurd in de vakanties, terwijl nr. 72 opgedeeld is in 5 appartementen. In één van deze appartementen woont ook de eigenaar van de rechtse villa.

Exterieur

De villa's ondergingen enkele aanpassingen. Van Cauchie's gekleurde gevel (het blauwe schrijnwerk, de groene en paarse sgraffiti, de gele baksteen enzovoort) blijft niet veel over. De beide villa's zijn witgeschilderd (Figuur 10). Verder is de middelste driehoekige dakkapel (Figuur 10) gesloopt. De luiken met ruitvormige motieven zijn verdwenen. En in plaats van de houten tuinomheining met vierkante gaten in, wordt de tuin afgebakend door een afsluiting van metselwerk en metalen buizen.

Nr. 72 onderging het meest aantal wijzigingen, waaronder een naamswijziging naar *'Maple Leaf'*. De bollen net onder de kroonlijst zijn weggehaald (Figuur 10). Van het open terras is een veranda, met ramen tussen de zuilen, gemaakt (Figuur 11). Er zijn bijkomende vensters geplaatst, waaronder de dakramen die ook de driehoekige dakkapellen aan de zijgevels vervangen. Dit is waarschijnlijk noodzakelijk geweest toen het huis in 5 appartementen opgedeeld werd. Een van deze vensters heeft een balkon die leunt op het lessenaarsdak van het open terras op het gelijkvloers. In het dak is er daarnaast ook nog een dakterras gebouwd (Figuur 13). Tenslotte is de ingang in de zijgevel afgebroken en dichtgemetst en vervangen door een klein raam (Figuur 12).

*Figuur 11:
Veranderingen : metalen omheining,
veranda in de rechtervilla.
Eigen foto, 15 april 2015.*

*Figuur 12:
Veranderingen : dichtgemetste ingang,
bijkomende ramen.
Eigen foto, 15 april 2015.*

Bij de villa met nr. 74 is het dak gerenoveerd, waarbij nieuwe dakpannen werden geplaatst en de dakoversteken grijs werden geschilderd. Er is ook een dakraam toegevoegd om een extra vluchtweg te creëren, dit in verband met de brandveiligheid. Deze is wel zodanig geplaatst dat het amper opvalt van buitenaf gezien. De eigenaar heeft de bollen onder de kroonlijst teruggeplaatst, ook al zijn het niet meer de originele. Deze bollen waren er niet meer toen de huidige eigenaar het pand kocht. Verder is er aan de achterkant van het pand een nieuw verhoogd terras geplaatst. Dit werd gedaan omdat een hoger terras meer zonlicht opvangt en er minder inkijk is vanuit de school, die zich achter het perceel van de villa's bevindt. Het terras is boven het oude terras en de stenen trap geplaatst, zodat de beschermde villa zo min mogelijk beschadigd werd (Figuur 14 en 15).²¹

Figuur 14:
stenen trap onder verhoogd terras. Eigen foto, 3 mei 2015.

Voorheen was er ook bij deze villa een gesloten veranda gemaakt van het voorste terras. Nu is het weer een open terras. De tegels zijn niet meer origineel. Er is voor de inkom van het terras een ijzeren hek geplaatst, vervaardigd door de vader van de eigenaar die getracht heeft de stijl van het huis te behouden. Deze heeft als doel bezoekers duidelijk te maken dat deze ingang niet de hoofdingang is (Figuur 16).²² De vroegere zij-ingang is nu de hoofdingang geworden.

De sgraffiti op het terras waren drie keer volledig overschilderd. De panelen zijn gerestaureerd. Daarbij werd de originele verflaag blootgelegd met een scalpel. Cementopvullingen werden verwijderd met hamer en beitel. Ten laatste werden de panelen gereinigd met water en een verstuiver. Buiten enkele slijtages, zijn de panelen vrij goed bewaard gebleven. De restauratie van de sgraffiti heeft de villa doen herleven en het werk van Paul Cauchie eer aangedaan.²³ In de witte cirkel op de sgraffiti is er een kruis gekrast met de datum 1915 erbij (Figuur 17). Het is niet duidelijk of Cauchie dit zelf heeft gedaan of niet. Dit kruis past totaal niet in de stijl van Paul Cauchie dus is de kans klein dat Cauchie dit zelf gedaan heeft. De vraag blijft dan wie het wel gemaakt heeft en waarom.

Figuur 15:
Verhoogd terras. Eigen foto, 3 mei 2015.

Momenteel worden ook de sgraffiti op de gevels van villa nr. 74 gerenoveerd. Op dit moment is enkel de omlijsting van de vroegere sgraffiti nog zichtbaar, en af en toe ook de ingekraste lijnen. De schetsen van deze sgraffiti, die in het Archives d'Architecture Moderne liggen, zijn dus van grote waarde voor de renovatie, ook al zijn ze afwijkend van de uitgevoerde tekeningen.

Figuur 16:
Voorste terras met hek. Eigen foto, 3 mei 2015.

Figuur 17:
Sgraffiti voorste terras. Eigen foto, 3 mei 2015.

Figuur 18:
Sgraffito in de woonkamer. Eigen foto, 3 mei 2015.

Interieur

Het interieur is minstens van even groot belang als het exterieur, aangezien sgraffitokunstenaar Paul Cauchie zijn interieurs (zoals in het Cauchiehuis te Etterbeek) zelf ontwierp en uitvoerde. Foto's of schetsen hiervan werden echter niet teruggevonden.²⁴ Ook zijn er geen bronnen die iets vermelden over het interieur van deze woning.

Mr. Victor Casier, eigenaar van villa nr. 74, liet toe de villa binnenin te bekijken. Op het gelijkvloers zijn de indeling en de functies van de ruimtes niet veranderd. Enkel de keuken is volledig vernieuwd naar de hedendaagse standaarden. De woonkamer heeft nog steeds een verhoogde plaats in de hoek (vroeger was dit de rookplaats, 'Fumeur' op de plannen), en de sgraffito boven het verwarmingselement in de andere hoek van de ruimte (Figuur 18). Het plafond van de woonkamer was verlaagd door een van de vorige eigenaars, maar het is terug naar de originele hoogte gebracht.²⁵ De vroegere hoogte is nog te merken aan waar nu een horizontale lijst is die net boven de ramen in de woonkamer loopt. De ramen in de woonkamer hebben het ontwerp van Paul Cauchie behouden, met de ruitvormen in de bovenste raampartijen (Figuur 19).

Figuur 19: Ramen in de woonkamer. Eigen foto, 3 mei 2015.

Figuur 20:
Een slaapkamer. Eigen foto, 3 mei 2015.

Op de eerste verdieping is de badkamer verplaatst. Deze was vroeger relatief klein. Nu vervangt de badkamer wat vroeger de slaapkamer was aan de achterkant van het huis. De tweede verdieping is qua indeling gelijklopend aan de eerste verdieping met enkel slaapkamers en één badkamer achteraan. De ruimtes op deze verdieping werden door Paul Cauchie op de plannen bestempeld als 'Grenier' en 'Mansarde', wat op een functiewijziging duidt.

Het volledige interieur is wit geschilderd, op de sgraffito in de woonkamer na. De vloeren in de woonkamer en de slaapkamer bestaan uit houten planken. Ook hier hebben de ramen het originele ontwerp met de ruiten behouden (Figuur 20). De deuren zijn niet uit de tijd van Paul Cauchie, maar lijken eerder modernistisch.

Aangezien villa 'Maple Leaf' opgedeeld is in vijf appartementen, zou het interessant zijn te weten hoe dit is gebeurd en in welke mate de indeling en de functies van de ruimtes veranderd zijn. Echter liet de eigenaar mij niet toe deze piste verder te onderzoeken.

De villa's zijn beschermd bij ministrieel besluit van 27 juni 2003.

Besluit

Paul Cauchie heeft zelf nooit beschreven in welke mate hij zijn sgraffitotalent en architectuur combineerde. Uit gevelanalyse is wel af te leiden dat hij op de gevel plaats liet om er eigen sgraffitowerk op te schilderen.

Hij maakte als het ware schildersdoeken op de gevels. Hierdoor was zijn architecturale vormtaal niet uitbundig. Zijn huizen werden dus niet gedecoreerd qua vorm, maar des te meer met zijn echte passie, sgraffito. Uitendelijk zette Cauchie met deze manier van werken unieke florale architectuur neer.

Van het originele interieur van de dubbele villa is niet veel geweten buiten enkele sgraffitischetsen in het Archives d'Architecture Modernes. Maar als men naar de interieurs van zijn andere woningen kijkt, dan kan het bijna niet anders of hij decoreerde ook volledig dit interieur. Paul Cauchie maakte totaalwerken van zijn woningen.

De villa's La Bella en La Nuova waren echter niet zo uitbundig gedecoreerd als Cauchie's woning te Etterbeek. Er was sgraffiti aanwezig op enkele plaatsen op de gevels maar proportioneel gezien was er weinig sgraffiti voor Cauchie's doen. Dit is te verklaren aan het feit dat deze woning zijn vakantiewoning was en niet zijn werkatelier. Er werd wel veel met kleur gewerkt in de materialisatie. De villa's werden opgebouwd uit gele baksteen en rode dakpannen, afgewerkt met blauw schrijnwerk.

De opeenvolgende eigenaars zagen de woningen toch liever minder kleurrijk. De gevels zijn volledig wit geschilderd en van de sgraffiti op de gevels blijft weinig over. Enkel de omlijstingen van de vroegere sgraffiti is nog zichtbaar.

Echter wil de huidige eigenaar van villa nr. 74 Victor Casier de sgraffiti op de gevel restaureren. Dit zal de villa doen herleven en het werk van Paul Cauchie eer aandoen.

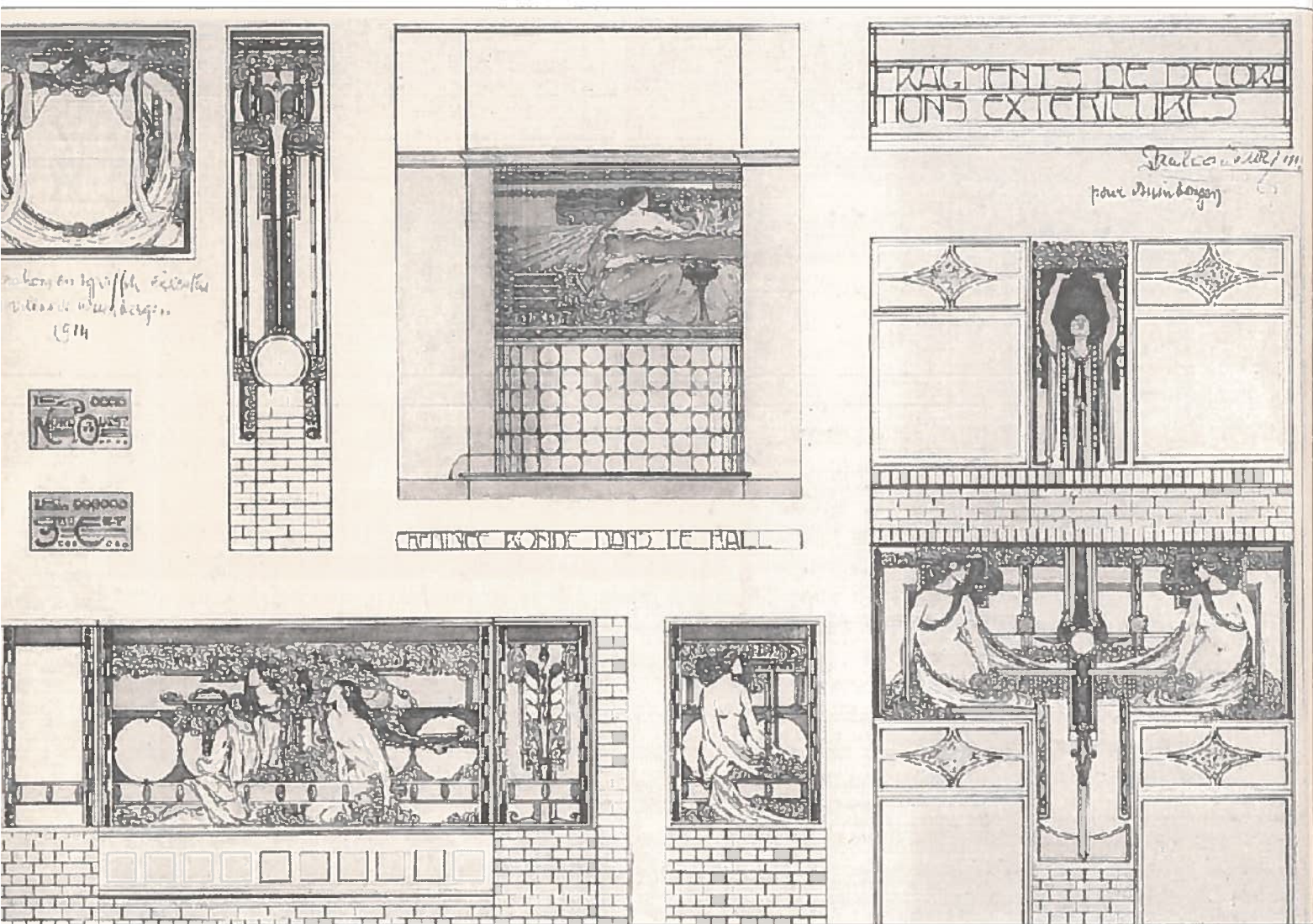
Desondanks ontbreekt hierbij de informatie wat Edouard Frankinet zijn inbreng precies was in het ontwerp van La Bella en La Nuova. Zijn naam staat vermeld op de plannen als 'architecte'. Het zou interessant zijn te onderzoeken wat zijn invloed was en in hoeverre hij betrokken was bij dit project.

Ten laatste is het ook nog steeds niet duidelijk wanneer de villa precies gebouwd is. Het kan opgetrokken zijn tussen 1914 (signering van de plannen en tekeningen) en 1919 (registratie in het kadaster).

Volgens Catheline Metdepenninghen en Hilke Arijs lijkt de sgraffiti naoorlogs (geschreven in Paul Cauchie's vakantiewoning La Bella en La Nuova In Duinbergen, p. 64). Dit concluderen ze aan de mutsen van de vrouwen op de tekeningen.

Op de enige Ansichtkaart met datum (18 juli 1930) ziet de villa er niet geschonden uit, wat doet vermoeden dat het de oorlog niet heeft meegemaakt, maar de omgeving ziet er ook niet beschadigd uit. Daarbij is 1930 al 10 jaar na de oorlog. Verder is er het gekraste kruis in de sgraffito op het terras met het jaartal 1915 onder. Het is helaas niet geweten wie deze getekend heeft en wat de betekenis ervan is.

Voetnoten

- ¹ Het Cauchiehuis, *Een huis voor een kunstenaarsecht paar*, www.cauchie.be, geraadpleegd op 11 april 2015.
- ² METDEPENNINGHEN C. en ARIJS H., *Een levensschets van Paul Cauchie, art-nouveaustunstenaar en kunstschilder*, in: *M&L. Monumenten, Landschappen en Archeologie*, jg.31, nr. 5, 2012, p. 5-6.
- ³ VANDENBREEDEN J., *Van een stille dood gered*, in *M&L. Monumenten, Landschappen en Archeologie*, jg. 8, nr. 5, 1989, p. 14-15.
- ⁴ METDEPENNINGHEN C. en ARIJS H., *Een levensschets van Paul Cauchie, art-nouveaustunstenaar en kunstschilder*, p. 13.
- ⁵ Het Cauchiehuis, Op. Cit.
- ⁶ METDEPENNINGHEN C. en ARIJS H., *Een levensschets van Paul Cauchie, art-nouveaustunstenaar en kunstschilder*, p. 23.
- ⁷ De Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed, Huis Scoriels Terkamerenstraat 177, <http://www.irismonument.be/nl.Sint-Pieters-Woluwe.Terkamerenstraat.177.html>, geraadpleegd op 15 april 2015.

- ⁸ LANNOY D., DEVINCK F. en THOMAS T., *Van het atelier naar de kust, Knocke & Heyst 1880-1940*, Oostkamp, Stichting Kunstboek, 2012, p. 63.
- ⁹ VANDENBREEDEN J., *Van een stille dood gered*, p. 18.
- ¹⁰ VANDENBREEDEN J., *Het huis Cauchie: een woning met een 'speciaal karakter'*, in *M&L. Monumenten, Landschappen en Archeologie*, jg. 2, nr. 6, 1983, p. 20.
- ¹¹ VAN LOO A. (red.), *Repertorium van de architectuur in België van 1830 tot heden*, Antwerpen, Mercatorfonds, 2003, p. 196-197.
- ¹² Charles Rennie Mackintosh (1868-1928) was een spilfiguur van de Arts and Crafts rond de eeuwwisseling.
- ¹³ VAN EYLL D., *Paul Cauchie: architecte, peintre, décorateur*, Brussel, Maison Cauchie, 1994, p. 42.
- ¹⁴ LANNOY D., DEVINCK F. en THOMAS T., *Van het atelier naar de kust, Knocke & Heyst 1880-1940*, p. 63.
- ¹⁵ Charles Edouard Frankinet (1877-1937) behaalde het diploma van architect aan de Sint-Lukasschool te Luik. Hij wordt qua architectuur vooral beïnvloed door onder andere Paul Hankar, Victor Horta, ... Frankinet behoorde nog tot de architecten net voor de Art-Nouveau-invasie. Hierdoor was zijn architectuur zelf nog volgens de regels van de tweede helft van de negentiende eeuw, maar de gevel wel al in de art-nouveaustijl.
- ¹⁶ Gemeentelijk archief Knokke-Heist: Dossier 44/1913, ondertekend op 28 november 1913.
- ¹⁷ METDEPENNINGHEN C. en ARIJS H., *Paul Cauchie's vakantiewoning La Bella en La Nuova in Duinbergen*, in: *M&L. Monumenten, Landschappen en Archeologie*, jg.31, nr. 5, 2012, p.56.
- ¹⁸ METDEPENNINGHEN C. en ARIJS H., *Een levensschets van Paul Cauchie, art-nouveaustijl en kunstschilder*, p.9.
- ¹⁹ METDEPENNINGHEN C. en ARIJS H., *Paul Cauchie's vakantiewoning La Bella en La Nuova in Duinbergen*, p.64.
- ²⁰ METDEPENNINGHEN C. en ARIJS H., *Paul Cauchie's vakantiewoning La Bella en La Nuova in Duinbergen*, p.60.
- ²¹ Victor Casier, Duinbergen, 3 mei 2015.
- ²² Victor Casier, Duinbergen, 3 mei 2015.
- ²³ METDEPENNINGHEN C. en ARIJS H., *Paul Cauchie's vakantiewoning La Bella en La Nuova in Duinbergen*, p.67.
- ²⁴ METDEPENNINGHEN C. en ARIJS H., *Paul Cauchie's vakantiewoning La Bella en La Nuova in Duinbergen*, p.61.
- ²⁵ Victor Casier, Duinbergen, 3 mei 2015.
- ²⁶ De Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed, Villas naar ontwerp van Paul Cauchie, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/58391>, geraadpleegd op 15 april 2015